

บทวิจัย

งานวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน:

ผลจากการทบทวนบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารพยาบาลสาธารณสุข

Health Promotion Research in Working Populations: A Review of Studies Published in
Thai Journal of Public Health Nursing

สุรินทร์ กลัมพากร *

อภาพร เผ่าวัฒนา * วิณา เทียงธรรม **

บทคัดย่อ

การทบทวนผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบจะสามารถช่วยสังเคราะห์องค์ความรู้และกำหนดทิศทางการวิจัยที่เหมาะสมได้ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงลักษณะของการวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน โดยการทบทวนเชิงวิเคราะห์บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารพยาบาลสาธารณสุข ย้อนหลัง 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2552 บทความวิจัยที่สืบค้นได้ถูกนำมาวิเคราะห์ในด้าน รูปแบบการวิจัย กรอบแนวคิด การวิจัย กลุ่มอาชีพที่ศึกษา ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ประเด็นที่ศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า มีบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารพยาบาลสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน จำนวน 22 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (ร้อยละ 77.3) และมีการวิจัยเชิงทดลอง 3 เรื่อง (ร้อยละ 13.7) และเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ 1 เรื่อง กลุ่มอาชีพที่ถูกศึกษามากที่สุดคือ พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม รองลงมา คือ พยาบาล จำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงพรรณนาส่วนใหญ่มีขนาดมากกว่า 400 คน (ร้อยละ 35.3) ประเด็นที่ศึกษาส่วนใหญ่ได้แก่ ภาวะสุขภาพ คนทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุกรอบแนวคิด/ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการวิจัย กรอบแนวคิดที่ถูกระบุว่าเป็นพื้นฐานของการวิจัยมากที่สุดคือ แนวคิดทางอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 22.8) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถาม มีการศึกษาร้อยละ 27.3 ที่มีการประเมินสภาวะสุขภาพด้วยการตรวจร่างกายของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อค้นพบจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารพยาบาลสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน ที่ผ่านมาได้ให้ข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงานในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพที่หลากหลาย ในอนาคตการศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่การศึกษาเชิงทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการสร้างเสริมสุขภาพและงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดบริการสร้างเสริมสุขภาพสำหรับแรงงานนอกระบบ

คำสำคัญ การวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพ/ วัยทำงาน/ การทบทวนงานวิจัย

* รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ABSTRACT

Integrative reviews of the published studies can lead to developing new knowledge and provide the direction for future research. This study aimed to describe health promotion research conducted with a focus on working populations. The design was an analytic review of studies published between the year 2000 to 2009 in Thai Journal of Public Health Nursing. Studies relevant to promoting health of working population were located and systematically reviewed. Design, theoretical framework, sample occupation, sample size, studied variables, and instrument used were examined.

Results showed that most studies were descriptive (77.3%). Of 22 studies, 3 (13.7%) used quasi-experimental design. Only one study used qualitative method. Industrial workers and nurses were the occupation frequently studied. Regarding sample size, 35.5% had sample of more than 400. Most reviewed studies focused on exploring factors related to health status of workers. While most of the studies did not describe the theoretical framework used, the concept of occupational health and safety was most frequently reported (22.8%) among those that indicated the theoretical basis of the study. The most often used instrument was the questionnaire. About 27.3% of the reviewed studies included health assessment as the method of data collection.

The findings indicated that research conducted in the area of promoting in working population addresses needs of diverse occupation groups. Future research needs to include more intervention studies assessing the effectiveness of the health promotion program and studies addressing health promotion services among informal workers.

Key word : Health promotion research / Working populations / Research review

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชากรกลุ่มวัยทำงาน ซึ่งคือ ประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-60 ปี ที่กำลังประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความรู้ และทักษะเฉพาะของตน ภายใต้ลักษณะงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพ คนวัยทำงานไม่เพียงแต่ต้องเผชิญกับโรคและการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเท่านั้น หากแต่ยังต้องมีปัญหาโรคภัยไข้เจ็บที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานอีกจำนวนมาก การดูแลสุขภาพโดยมุ่งเน้นไปที่การรักษาพยาบาล ไม่สามารถทำให้คนวัยทำงานมีสุขภาพที่ดีได้ การส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นแนวทางใหม่ในการดูแลสุขภาพให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญเพื่อการมีสุขอนามัยที่ดีของคนวัยทำงาน

แนวทางในการจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพวัยทำงานสามารถทำได้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น ให้ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการเป็นเจ้าของโครงการโดยมีผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพของคนทำงานเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ ผู้จัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพด้วยตนเอง หรืออาจจะเป็นลักษณะที่ เจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพเข้าไปตรวจคัดกรองด้านสุขภาพ ประเมินพฤติกรรมสุขภาพและปัจจัยเสี่ยง จัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพให้เป็นครั้งคราว โดยการให้คำปรึกษารายบุคคล รวบรวมกลุ่มเพื่อสร้างความตระหนัก ส่งเสริมการดูแลตนเองและสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและวิถีชีวิต ที่สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มวัยแรงงานในสถานที่ทำงานนั้นๆ ความเสี่ยงด้านสุขภาพจากงาน หรือปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย ตลอดจนให้คำแนะนำต่อผู้บริหารในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

วารสารพยาบาลสาธารณสุข ได้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการพยาบาลสาธารณสุขและการส่งเสริมสุขภาพมา มากกว่า 20 ปี โดยได้มีการรวบรวมและตีพิมพ์ผลงานการวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัยต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามพบว่า องค์ความรู้จากผลการศึกษาวิจัยไม่ได้มีการนำมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบทำให้ไม่สามารถทราบถึงองค์ความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพโดยเฉพาะในกลุ่มวัยทำงานจากงานวิจัยที่ผ่านมาหรือทิศทางการวิจัยที่ควรจะศึกษาในอนาคตได้ การวิเคราะห์งานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารพยาบาลสาธารณสุขซึ่งเป็นวารสารที่รวบรวมผลงานวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพโดยพยาบาลสาธารณสุขจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการตัดสินใจ ใช้เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายหรือทิศทางการเลือกประเด็นในการศึกษาวิจัย ที่สอดคล้องกับองค์ความรู้ทางการพยาบาลและปัญหาสุขภาพของวัยทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่ออธิบายถึงลักษณะภาพรวมของการวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การทบทวนเอกสารเชิงวิเคราะห์ ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารพยาบาลสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงานย้อนหลัง 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2552 ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่สามารถสืบค้นได้ หลังจากการสืบค้นได้รายงานการวิจัยจำนวน 22 เรื่อง บทความย่อ

ของรายงานการวิจัยได้ถูกคัดกรอง เบื้องต้นจากชื่อเรื่อง ประเด็นในการศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อค้นหาบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน ที่สืบค้นได้ถูกนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ในด้าน ประเด็นการวิจัย รูปแบบการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย กลุ่มอาชีพที่ศึกษา ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ประเด็นที่ศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และบันทึกผลการวิเคราะห์ลงในตารางการวิเคราะห์รายงานการวิจัย เพื่อนำมาแจกแจงความถี่ของประเด็นที่วิเคราะห์ โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนานำเสนอข้อมูลด้วยจำนวนและร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

จากการทบทวนบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารพยาบาลสาธารณสุข ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 จนถึง พ.ศ. 2552 นั้น พบว่ามีบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน จำนวน 22 เรื่อง คิดเป็น ร้อยละ 19.8 ของจำนวนรายงานการวิจัยทั้งหมด ผลการวิเคราะห์บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน สรุปได้ดังนี้

เมื่อจำแนกการวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัย พบว่า การศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91.0) เป็นการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา คิดเป็น ร้อยละ 77.3 และมีการวิจัยเชิงทดลอง 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.3 สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพมีเพียง 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ

4.5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงพรรณนา ส่วนใหญ่มีขนาดตั้งแต่มากกว่า 400 คน และ 201 - 300 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 และ 29.4 ตามลำดับ จำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงทดลอง/กึ่งทดลอง ส่วนใหญ่มีขนาด 51-60 คน และ 61-70 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และ 33.3 ตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามและการประเมินสภาวะสุขภาพด้วยการตรวจร่างกายของกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 90.9 และ 27.3 ตามลำดับ การประเมินภาวะสุขภาพที่พบได้แก่ การประเมินสมรรถภาพการได้ยิน การประเมินสมรรถภาพปอด และการประเมินดัชนีมวลกาย ดังตารางที่ 1

เมื่อวิเคราะห์บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน จำแนกตามประเด็นการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มอาชีพที่ถูกศึกษามีมากที่สุด คือ พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม (ร้อยละ 27.3) รองลงมา คือ พยาบาล (ร้อยละ 22.7) ประเด็นที่ศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันโรค/ส่งเสริมสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 41.1 และ ภาวะสุขภาพคนทำงาน ร้อยละ 41.1 การศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุกรอบแนวคิด/ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการวิจัย (ร้อยละ 41.1) กรอบแนวคิดที่ถูกระบุว่าเป็นพื้นฐานของการวิจัยมากที่สุด คือ แนวคิดด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ PRECEDE-PROCEED Model คิดเป็นร้อยละ 22.8 และ 9.0 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน
จำแนกตามระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบการวิจัย		
- เชิงปริมาณ	20	91.0
● พรรณนา	17	77.3
● ทดลอง/ กึ่งทดลอง	3	13.7
- เชิงคุณภาพ	1	4.5
- ทบทวนวิทยานิพนธ์เชิงวิเคราะห์	1	4.5
จำนวนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงพรรณนา (คน)		
- 100 - 200	2	11.8
- 201 - 300	5	29.4
- 301 – 400	4	23.5
- มากกว่า 400	6	35.3
จำนวนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงทดลอง/กึ่งทดลอง (คน)		
- 51 - 60	2	66.7
- 61 - 70	1	33.3
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล*		
- แบบสอบถาม	20	90.9
- แบบสัมภาษณ์	3	13.6
- การประเมินภาวะสุขภาพ	7	27.3
- การประเมินสิ่งแวดล้อม	3	13.7
- อื่น ๆ (แบบบันทึกข้อมูล)	1	4.5

* ใช้เครื่องมือมากกว่า 1 ประเภทใน 1 การศึกษา

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน
จำแนกตามประเด็นการศึกษา

ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มอาชีพ*		
- พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม	6	27.3
- พยาบาล	5	22.7
- พนักงานขับรถ/เรือโดยสาร	4	18.1
- พยาบาลอาสาสมัคร	3	13.7
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	9.0
- บุคลากรด้านสาธารณสุข(ผู้อำนวยการโรงพยาบาล/ ศูนย์บริการสาธารณสุข/หัวหน้างาน)	2	9.0
- ผู้รับงานไปทำที่บ้าน	1	4.5
- พระสงฆ์	1	4.5
- อื่นๆ (ข้าราชการ/ลูกจ้าง/นักวิจัยท้องถิ่น)	3	13.6
ประเด็นที่ศึกษา		
- ภาวะสุขภาพคนทำงาน	9	41.0
- พฤติกรรมการป้องกันโรค/ส่งเสริมสุขภาพ	9	41.0
- บทบาทพยาบาลอาสาสมัคร	2	9.0
- พฤติกรรมเสี่ยง	1	4.5
- อื่น ๆ (ทบทวนวิทยานิพนธ์เชิงวิเคราะห์)	1	4.5
กรอบแนวคิด/ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการวิจัย		
- ไม่ระบุ	9	41.0
- แนวคิดทางอาชีวอนามัยความปลอดภัยและ สิ่งแวดล้อม	5	22.8
- PRECEDE-PROCEED Model	2	9.0
- แนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	1	4.5
- ทฤษฎีความสามารถตนเอง	1	4.5
- ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อการป้องกันโรค	1	4.5
- อื่นๆ (ทฤษฎีความเครียดของลาซาลัส / แรงสนับสนุนทางสังคม)	3	13.7

* ศึกษาในกลุ่มอาชีพ มากกว่า 1 ประเภทใน 1 การศึกษา

การอภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน ที่ผ่านมาซึ่งส่วนใหญ่ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงพรรณนาได้สะท้อนลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นหลายประเด็น และได้ให้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์สำหรับการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้พบว่า มีการศึกษาวิจัยในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพที่หลากหลาย กลุ่มตัวอย่างที่พบในการศึกษาส่วนใหญ่ คือพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพที่กลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงด้านสุขภาพสูงควรได้รับความสำคัญในการแก้ไข ปัญหา เนื่องจากผู้ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีการทำงานที่มีการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีใหม่ๆ ตลอดจนการนำสารเคมีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต การส่งเสริมสุขภาพคนทำงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดำเนินงานอาชีวอนามัยจึงมีความสำคัญกับการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นหลัก (วิทยา อยู่สุข, 2542)

เมื่อพิจารณาถึงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้การประเมินภาวะสุขภาพ เป็นที่น่าสนใจว่าในการศึกษาวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงานมีการใช้การประเมินภาวะสุขภาพเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงร้อยละ 27.3 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่าการ

ศึกษาวิจัยทางการพยาบาลสาขาอื่นๆ (Joohyun et al., 2006) การใช้ตัวชี้วัดด้านชีวภาพนับเป็นการวัดประเมินเชิงวัตถุวิสัย ซึ่งเป็นการประเมินทางด้านร่างกายโดยใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความตรง ถูกต้อง น่าเชื่อถือ มากกว่าการวัดเชิงอัตวิสัย ซึ่งเป็นการประเมินตามการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายเพียงอย่างเดียว ยิ่งไปกว่านั้นการวัดประเมินผลโดยใช้ฐานหลักวิทยาศาสตร์จะช่วยสนับสนุนให้เกิดความแข็งแกร่งของศาสตร์ทางการแพทย์บาลอันจะนำไปสู่ก่อให้เกิดการเข้าใจและยอมรับในกลุ่มวิชาชีพสุขภาพและศาสตร์อื่นๆ ได้มากขึ้น (Burns & Grove, 1995)

เมื่อพิจารณากรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัย นั้นพบว่า แนวคิดด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมเป็นกรอบแนวคิดที่ถูกระบุว่าเป็นแนวคิดที่ใช้เป็นพื้นฐานของการวิจัยมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงานเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งระบุถึงปฏิสัมพันธ์ของคนทำงาน ลักษณะงาน และสิ่งแวดล้อมในการทำงานซึ่งมีผลต่อภาวะสุขภาพ (International Labour Office, 1998) ในการดำเนินงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพคนทำงานจึงควรคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาสุขภาพคนทำงานที่อาจมาจากตัวบุคคล องค์กรและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และหาแนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสมต่อไป

ในด้านของประเด็นปัญหาที่ศึกษา พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัย

ทำงาน ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยพื้นฐานเพื่อให้ทราบถึงภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของคนทำงาน มีงานวิจัยส่วนน้อยที่เป็นการพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับแนวทางการทำงานวิจัยทางการพยาบาลที่เสนอแนะไว้ว่าควรให้ความสำคัญกับงานวิจัยที่ศึกษาประสิทธิผลของการจัดบริการสุขภาพในสถานที่ทำงาน (ชนิษฐา นันทบุตร, 2552) และยังไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่ระบุในการ ศึกษาที่ผ่านมาว่าต้องการให้พยาบาลศึกษาวิจัยเพื่อพิจารณาลดค่าใช้จ่ายในการให้บริการสุขภาพอนามัย (ประภา ลิ้มประสูตร และคณะ, 2535)

โดยสรุปจากกล่าวได้ว่าการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงานที่ตีพิมพ์ในวารสารพยาบาลสาธารณสุข ได้มีส่วนค้นพบองค์ความรู้พื้นฐาน ปัญหาสุขภาพในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพที่หลากหลาย ซึ่งให้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่สามารถจะนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาหรือพัฒนาแนวทางการแก้ไขสุขภาพสุขภาพวัยทำงาน ได้ ขณะเดียวกันก็ยังมีหัวข้อการทำวิจัยที่น่าสนใจอีกหลายประเด็นที่ควรมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ประเทศไทยควรมีการกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหาทางการวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงานที่ชัดเจน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

พร้อมทั้งจัดให้มีการสนับสนุนทุนสำหรับการทำชุดโครงการวิจัยตามลำดับความสำคัญที่กำหนด เพื่อให้เกิดงานวิจัยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของปัญหาสุขภาพของวัยทำงานได้อย่างเหมาะสม

2. จากแนวโน้มสภาพการณ์การประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไปจึงควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพของวัยทำงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการขนาดเล็กและ แรงงานที่อยู่ในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

3. ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการจัดบริการสุขภาพสำหรับวัยทำงาน เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติด้านการสร้างเสริมสุขภาพวัยทำงาน ตามปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย เช่น ภาวะเครียดจากการทำงาน อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการทำงาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Burns, N. & Grove, SK. (1995) *Understanding Nursing Research*. Philadelphia, PA: W.B. Saunders Company.
- International Labour Office (1998). *Encyclopedia of Occupational Health* (4ed.), ILO: Geneva.
- Joohyun, K. et al. (2006). *An analysis on the research using physiological or biological Measurement in Korean Nursing Journals*. Paper presented at the 9th EAFONS. March 30-31, 2006 Bangkok, Thailand.

ชนิษฐา นันทบุตร. (2552). แผนพีวีจีสำหรับ
วิชาชีพพยาบาล. กรุงเทพฯ: สมาคมพยาบาล
ประกาศัลัมประสูตร. (2535). ลักษณะการใช้และ
การกระจายบุคลากรทางการพยาบาลใน
สถานบริการ สาธารณสุข สถานศึกษา
และสถานประกอบการ. สมาคมพยาบาล.
วิทยาอยุธยา (2542). อาชีวนามัยความปลอดภัย
และสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: น้าอักษรการพิมพ์.

เอกสารการวิจัยที่ทบทวน

กัลยา มัดเลาะ วณิดา ดุรงค์ฤทธิชัย. (2552).
การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อ
ส่งเสริมสุขภาพ ผู้ปฏิบัติงานที่เป็นโรคหืด
ในสถานประกอบการผลิตเส้นใยฝ้าย.
วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 23, 3: 17-32.
จินตนา ศรีธรรมมา วันเพ็ญ แก้วปาน. (2547).
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม
ส่งเสริมสุขภาพของชายวัยทองในจังหวัด
ขอนแก่น.วารสารพยาบาลสาธารณสุข,
18, 2: 52-65.
จันทร์จิรา ความรู้ ชนกวพร จิตปัญญา. (2550).
ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับความง่วง
ของพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง.
วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 21, 1: 32-46.
ธัญรัศม์ สุขบัว สุรินธร กลัมพากร วันเพ็ญ
แก้วปาน อาภาพร เฝ้าวัฒนา. (2552).
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน
ตามบทบาทด้านการสร้างเสริมสุขภาพของ
พยาบาลอาชีวนามัย. วารสารพยาบาล
สาธารณสุข, 23, 2: 28-44.

นุชนาฏ วิชิต วันเพ็ญ แก้วปาน สุรินธร กลัมพากร
ดุสิต รุจิราวัฒน์. (2552). ปัจจัยที่มีความ
สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของ
พนักงานขับรถโดยสารประจำทางของ
พนักงานขับรถโดยสารประจำทางองค์การ
ขนส่งมวลชนกรุงเทพ. วารสารพยาบาล
สาธารณสุข, 23, 1: 1-16.

นที ลุ่มนอก สุรินธร กลัมพากร สุรีย์ ละกำปัน.
(2552). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการ
ป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อโดยประยุกต์
ใช้กรอบแนวคิดฟรีสดี - โพรสดีและการ
เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาในกลุ่ม
คนงานเย็บจักรอุตสาหกรรม โรงงานผลิต
เครื่องแต่งกายทหาร กรมพลาดิการ
ทหารบก. วารสารพยาบาลสาธารณสุข,
23, 1: 34-52.

พัชรินทร์ ไชยสุรินทร์ ธาณี แก้วธรรมานุกูล วีระพร
ศุทธาภรณ์. (2551). พฤติกรรมการป้องกัน
และกลุ่มอาการผิดปกติทางระบบโครงร่าง
กล้ามเนื้อของช่างเย็บจักรในโรงงาน
อุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป.
วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 22, 1: 16-30.

พิมพ์พรรณ ศิลปะสุวรรณ อวรรณ แก้วบุญชู
สุรินธร กลัมพากร วันเพ็ญ แก้วปาน
ปรียากมล ชาน. (2550). บทบาทหน้าที่
และการปฏิบัติงานของพยาบาลอาชีวิ
อนามัยตามมาตรฐานของวิชาชีพ ใน
ประเทศไทย. วารสารพยาบาลสาธารณสุข,
21, 1: 60-79.

ภัทรา เล็กจิตรธาดา อัจฉรา จินายน กันยา
สุวรรณศิริจันทร์ ปิ่นหทัย ศุภเมธภาพ
ทวีศักดิ์ กสิผล. (2548). ปัจจัยที่มีอิทธิพล
ต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ใช้
แรงงานในนิคมอุตสาหกรรมบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารพยาบาล
สาธารณสุข*, 19, 1: 29-40.

เย็นฤดี แสงเพชร วันเพ็ญ แก้วปาน สุรินธร
กลัมพากร ดุสิต สุจิรารัตน์. (2551).
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ
ของแรงงานสูงอายุชายในสถานประกอบการ
จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารพยาบาล
สาธารณสุข*, 22, 2: 17-29.

วาสนา สอนเดช สมใจ ทุนกุล อรวรรณ แก้วบุญชู
ขวัญใจ อำนาจสัตย์เชื้อ. (2547). ความ
สัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรและความดัน
โลหิตของพนักงานเดินเรือการทำเรือแห่ง
ประเทศไทย. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*,
18, 3: 43-53.

สุพร อภินันท์เวช โชคชัย หมั่นแสงวทรัพย์ พิทยา
จารุพูนผล อัญชลี สุขเสวก. (2548).
ความเครียดและการเผชิญความเครียดของ
พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสาร
พยาบาลสาธารณสุข*, 19, 1: 17-28.

สุภาวดี เจียชุม พิมพ์วรรณ ศิลปสุวรรณ ชูเกียรติ
วิวัฒน์วงศ์เกษม. (2552). ประสิทธิภาพของ
โครงการป้องกันการเกิดอาการปวดเมื่อย
กล้ามเนื้อ: กรณีศึกษาในกลุ่มจักสาน
กระจุต บ้านทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง.
วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 23, 2: 45-61.

สุรินธร กลัมพากร นทีชา ปิ่นยะกุล จรรยา
เสียงเสนาะ จารุวรรณ เหมะธรร วิไล
กุศลวิษณุกุล. (2547). ผลของโปรแกรมการ
สอนโดยประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อการ
ป้องกันโรคต่อการป้องกันอาการปวดหลัง
ส่วนล่างของพนักงานฝ่ายพัสดุไปรษณีย์.
วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 18, 1: 36-48.

สุรินธร กลัมพากร พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ .
(2549). งานวิจัยทางการแพทย์พยาบาล
สาธารณสุขในงานอาชีวอนามัย: ผลจาก
การทบทวนวิทยานิพนธ์. *วารสารพยาบาล
สาธารณสุข*, 20, 2: 25-34.

สุรินธร กลัมพากร อรวรรณ แก้วบุญชู. (2548).
การสื่อสารสุขภาพเพื่อการลด ละ เลิก สิ่ง
เสพติดของพนักงานขับรถโดยสารประจำ
ทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ. *วารสาร
พยาบาลสาธารณสุข*, 19, 1: 41-50.

อรวรรณ แก้วบุญชู พิทยา จารุพูนผล. (2546).
ความเครียดจากการทำงานและภาวะ
สุขภาพของพนักงานรักษาความสะอาด
สำนักรักษาความสะอาดกรุงเทพมหานคร.
วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 17, 3: 73-79.

อรวรรณ แก้วบุญชู อัจฉราณี สังชนะ นพพร
ไหวธีระกุล สุรินธร กลัมพากร. (2545). การ
สูญเสียการได้ยินในคนงานที่สัมผัสเสียง
และสารละลายอินทรีย์. *วารสารพยาบาล
สาธารณสุข*, 16, 2: 28-35.